
ELS PLANS EDUCATIUS D'ENTORN

DOCUMENT MARC DELS PLANS EDUCATIUS D'ENTORN

juny 2017

ÍNDEX

ELS PLANS EDUCATIUS D'ENTORN	1
0. INTRODUCCIÓ	4
1. DEFINICIÓ	6
1.1. Destinatari	6
1.2. Àmbits d'incidència	7
2. PRINCIPIS	8
3. OBJECTIUS	8
3.1. Missió:	8
3.2. Visió:.....	9
3.3. Objectius generals	9
3.4. Descripció dels objectius generals.....	10
4. LÍNIES D'INTERVENCIÓ	14
4.1. Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 1: Contribuir a la millora de les condicions d'escolarització i a l'èxit acadèmic	14
4.2. Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 2: Potenciar l'educació en valors, el compromís cívic i la participació dels alumnes en espais de lleure.	15
4.3. Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 3: Potenciar la implicació de les famílies en l'educació dels fills i la participació en la vida escolar.	17
4.4. Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 4: Millorar la presència i l'ús social de la llengua catalana com a llengua compartida i de cohesió, en un marc de respecte i valoració de la diversitat lingüística	20
4.5. Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 5: Potenciar el treball i l'aprenentatge en xarxa de tots els agents educatius que operen en el territori.	22
4.6. LÍNIES D'INTERVENCIÓ DELS PLANS EDUCATIUS D'ENTORN. QUADRE RESUM	24
5. METODOLOGIA	25
6. RECURSOS	25
6.1 Agents	25
6.2 Estructura organitzativa	27
6.3 Recursos econòmics.....	29
7. ABAST TERRITORIAL	29
8. DESENVOLUPAMENT D'UN PLA EDUCATIU D'ENTORN	31
8.1. Fase de formalització:	31
8.2. Fase d'inici:	32
8.3. Fase de desenvolupament:.....	33

9. AVALUACIÓ	34
9.1. Avaluació inicial.....	34
9.2. Avaluació de procés.....	34
9.3. Avaluació final	35
Estructura dels moments d'avaluació	36
10. BIBLIOGRAFIA.....	37

ANNEXOS

- * [Dades generals dels Plans educatius d'entorn](#)
- * [Estructura i organització](#)
- * [Orientacions i pràctiques de referència per a la realització d'actuacions sostenibles dels Plans educatius d'entorn](#)
- * [Indicadors generals d'avaluació](#)

0. INTRODUCCIÓ

Un dels grans reptes socials actuals és aconseguir l'èxit educatiu per a tots els nois i noies, siguin com siguin i vinguin d'on vinguin. Si bé la família i l'escola en són els principals responsables, cal destacar també que l'educació ens concerneix a tots i cadascun dels agents socials.

Vivim en una societat que s'ha anat definint com a complexa i líquida (Bauman, 2007). Una societat on les paraules canvi i mobilitat esdevenen quotidianitat. Una societat amb grans transformacions en l'àmbit professional, el familiar i el relacional. Una societat basada en les exigències del coneixement i en l'ús i l'abús de la informació. Una societat amb grans desequilibris i noves formes de desigualtat i de fractura social. Una societat amb moltes amenaces però també amb moltes oportunitats. Aquesta societat necessita persones amb altes capacitats professionals i persones capaces de conviure en pla d'igualtat, des del respecte a la diferència, per construir conjuntament nous espais de ciutadania i afrontar, amb creativitat i responsabilitat, els reptes del futur immediat.

La Unió Europea, a la conferència de Lisboa 2000¹, va establir un model educatiu basat en el coneixement i la competitivitat, però, alhora, orientat cap a un creixement sostenible i cap a la consecució d'una major cohesió social. És a dir, una aposta per un model que vol trobar el punt d'equilibri entre la competència i l'esforç individual i la lluita contra les desigualtats i els drets humans.

La societat catalana, que participa plenament d'aquest repte, amb nous horitzons, noves exigències i un augment considerable de població immigrada en el darrers anys, situa el fenomen educatiu en el nucli de les accions de transformació social. En aquest sentit, es fa cada vegada més necessària una cultura educativa equitativa, respectuosa, exigent, responsable, inclusiva i oberta que contribueixi decisivament a aquest gran objectiu social: l'èxit educatiu de tot l'alumnat.

Però els centres educatius, malgrat la implicació i l'esforç de molts professionals, no poden esdevenir, tots sols, agents de transformació social. Més que mai, sorgeix la necessitat d'una acció coordinada entre els diferents agents socials que actuen en una zona geogràfica determinada en benefici de tots els nois i noies.

---

¹ http://www.europarl.europa.eu/summits/lis1_es.htm [Consulta abril de 2014]

L'escola és molt potent però no és omnipotent. Cal una acció educativa conjunta i complementària entre la tasca familiar, els centres educatius i tots els altres agents i entitats educatives de l'entorn, a partir d'uns objectius compartits i una actitud basada en el compromís, la participació, el treball i l'aprenentatge en xarxa.

Des d'aquest plantejament, l'acció educativa dels nostres centres educatius i la dels altres agents i entitats educatives de l'entorn ja no depèn només dels projectes interns sinó també dels projectes comuns, de projectes fonamentats en el compromís i la interacció comunitària.

Cal fer una referència especial al salt conceptual sobre el terme "comunitat educativa" que concreta *La Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació (LEC)*². En el *Títol III. De la comunitat educativa, l'article 19* defineix la comunitat educativa com "totes les persones i institucions que intervenen en el procés educatiu. En formen part els alumnes, les famílies, el professorat, els professionals de l'atenció educativa i el personal d'administració i serveis, l'Administració educativa, els ens locals i els agents territorials i socials, i les associacions que els representen, i també els col·legis professionals de l'àmbit educatiu, l'associacionisme educatiu, les entitats esportives escolars i els professionals, empreses i entitats de lleure i de serveis educatius." Amb aquesta definició, situa els centres educatius en una posició més favorable per a la interacció comunitària. En l'*article 40* insta les diferents administracions educatives a impulsar acords de col·laboració per potenciar conjuntament accions educatives en l'entorn.

En general, *La Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació (LEC)* fa una aposta decidida per proporcionar una educació de qualitat a tota la ciutadania, amb la necessària participació de tots els membres de la comunitat educativa per aconseguir aquest objectiu tan necessari però, alhora, tan difícil.

D'altra banda, la llarga i fructífera implicació municipal en temes educatius i el desenvolupament dels projectes educatius de ciutat i la Xarxa de ciutats educadores han fet aflorar, de forma explícita, la consciència i la necessitat de coordinar i orientar totes les accions ciutadanes a partir de la màxima del "tot educa" o "l'educació més enllà de l'escola". És en aquest marc on hem de situar els plans educatius d'entorn³.

---

² DEPARTAMENT D'ENSENYAMENT DE CATALUNYA. [Llei d'educació](#) [Consulta abril de 2014]

³ [Dades generals dels plans educatius d'entorn](#) [Consulta abril de 2014]

1. DEFINICIÓ

Els plans educatius d'entorn són una proposta de cooperació educativa entre el Departament d'Ensenyament i les entitats municipalistes, amb el suport i la col·laboració d'altres departaments de la Generalitat, que tenen com a objectiu aconseguir l'èxit educatiu de tot l'alumnat i contribuir a la cohesió social mitjançant l'equitat, l'educació intercultural, el foment de la convivència i l'ús de la llengua catalana.

L'element estratègic clau és aconseguir continuïtat i coherència entre les accions dels diferents agents educatius que operen en un territori, tant si pertanyen a l'educació formal com a la no formal o la informal. La interacció comunitària de tots els agents educatius, socials, econòmics, culturals, artístics, esportius i de lleure és necessària per aconseguir una mateixa direcció entre la dinàmica escolar i l'extraescolar, entre un temps escolar organitzat i tutoritzat i un temps personal, sovint, massa abandonat.

Però aquesta continuïtat i coherència educativa no és fàcil d'aconseguir ni individualment ni des de diferents institucions aïllades. Cal una xarxa organitzada i el compromís de tots els agents de l'entorn. Els centres educatius s'han d'obrir a l'entorn i l'entorn social ha de prendre més consciència de la tasca educadora dels diferents agents socials. És una nova forma d'entendre el fet educatiu, més enllà dels centres educatius. L'èxit educatiu té més a veure amb la continuïtat i coherència de les diferents actuacions que reben els infants i joves que no pas amb la suma de moltes accions descoordinades i sense un rumb comú. Per aconseguir-ho, cal treballar i interactuar comunitàriament. Cal una nova cultura organitzativa, la cultura de *l'aprenentatge en xarxa*, una cultura que té la xarxa en el nucli de la seva definició i entén l'aprenentatge comunitari com una metodologia per donar resposta als reptes educatius.

1.1. Destinataris

L'actuació de corresponsabilització educativa dels plans educatius d'entorn va adreçada, sobretot, a infants i joves de 0 a 18 anys dels centres educatius públics i privats concertats d'un municipi o d'un sector d'un municipi, amb una especial atenció als sectors socials més fràgils (nois i noies nouvinguts o amb risc de marginació) i als més vulnerables (nois i noies adolescents). Cal tenir present, però, que les actuacions dels plans educatius d'entorn també s'adrecen, des d'una perspectiva proactiva, a tota la comunitat educativa.

1.2. Àmbits d'incidència

Un pla educatiu d'entorn abasta el temps escolar, l'extraescolar i el no-escolar dels infants i dels joves i incideix en els àmbits següents:

Àmbit familiar. La vinculació de les famílies en el procés educatiu dels infants està estretament relacionada amb l'èxit educatiu. Convé fomentar la seva implicació en aquest projecte de cooperació i fer una incidència especial en la sensibilització i la formació de les famílies per afavorir actituds de participació, d'obertura, d'equitat i de superació de prejudicis. L'èxit educatiu comença a casa, continua a l'escola i acaba a la "plaça pública".

Àmbit de l'educació formal. Convé crear una veritable xarxa escolar en un barri o una localitat, a partir del diàleg, la reflexió i la interacció intercentres, amb l'objectiu de compartir un projecte comú, establir unes línies d'actuació coherents i complementàries i optimitzar tots els recursos. Cal posar en igualtat d'oportunitats tot l'alumnat, sense cap mena de discriminació, tant a l'inici de l'escolarització com al llarg del procés. Al mateix temps, cal garantir la coherència i la continuïtat educativa entre les diverses etapes escolars: escola bressol, educació infantil, educació primària, educació secundària obligatòria i educació postobligatòria. Són especialment importants els moments de transició entre les diferents etapes. Per aconseguir aquests reptes cal una visió global i integral i la col·laboració de tots els participants.

Àmbit de l'educació no formal. És molt important afavorir l'associacionisme i la participació infantil i juvenil. Convé potenciar les activitats fora de l'horari lectiu: culturals, esportives, artístiques i d'educació en el lleure. L'optimització dels recursos i l'ús educatiu dels espais dels centres escolars i d'altres de l'entorn pròxim han de permetre que els infants i els joves puguin, un cop finalitzat l'horari escolar, continuar adquirint les habilitats i capacitats necessàries per al creixement personal. També és especialment rellevant tenir cura de la participació en els diferents espais de convivència, associacions i entitats educatives d'aquells col·lectius que fins ara han estat més absents.

Àmbit de l'educació informal. Qualsevol fet social i cultural té algun tipus d'influència sobre la població. Internet o els mitjans de comunicació en poden ser alguns exemples, però també ho són els espais urbans o el teixit comercial d'un territori. No podem menystenir el poder que exerceix aquest àmbit damunt de l'alumnat i, en especial,

sobre aquelles individualitats més fràgils. En aquest sentit, el teixit social pot oferir models de referència perquè aquests valors es puguin exercitar i desenvolupar.

2. PRINCIPIS

Els principis específics que guien els plans educatius d'entorn són:

- **Corresponsabilització, participació i implicació** de tots els agents educatius que actuen en un territori.
- **Cogestió, colideratge i cofinançament** per part de les administracions implicades.
- **Voluntat** de transformació social.
- **Descentralització, proximitat** a la realitat i **flexibilitat** en els plantejaments i estructures per incentivar i promoure iniciatives locals que permetin assolir els objectius adequant-se a les necessitats territorials.
- **Innovació educativa** per ajustar les respostes als nous reptes educatius.
- **Qualitat educativa com element bàsic** per a la igualtat d'oportunitats i èxit per a tothom.
- **Confiança, diàleg i consens** com a instruments bàsics per al treball i aprenentatge en xarxa.
- **Coordinació** perquè tots els agents que intervenen s'hi sentin vinculats, identificats i compromesos.
- **Millora** com a resultat d'una cultura avaluativa constant.

3. OBJECTIUS

Per definir els objectius generals dels plans educatius d'entorn partim de la missió i de la visió.

3.1. Missió:

- Afavorir l'èxit educatiu per a tot l'alumnat en totes les dimensions: personal, acadèmica, social i laboral.
- Treballar per la convivència i cohesió social.
- Aconseguir una xarxa educativa que doni una resposta global, integral i més eficaç als reptes educatius.

3.2. Visió:

- Contribuir a la millora de l'èxit educatiu de tots els nois i noies, mitjançant el desenvolupament d'una identitat personal rica i equilibrada, l'adquisició de les competències, les habilitats, els valors i les actituds per respondre de forma satisfactòria als reptes de la vida professional, i participar en la societat.
- Promoure la cohesió social mitjançant l'educació intercultural, basada en l'equitat i el dret a la diferència, i el foment de l'ús de la llengua catalana com un espai comú de convivència.
- Afavorir el treball i l'aprenentatge en xarxa entre els centres educatius i els diferents agents de l'entorn per aconseguir continuïtat i coherència educativa.

3.3. Objectius generals

1. Contribuir a la millora de les condicions d'escolarització i a l'èxit acadèmic.
2. Potenciar l'educació en valors, el compromís cívic i la participació dels alumnes en espais de lleure.
3. Potenciar la implicació de les famílies en l'educació dels fills i la participació en la vida escolar.
4. Millorar la presència i l'ús social de la llengua catalana com a llengua compartida i de cohesió, en un marc de respecte i valoració de la diversitat lingüística.
5. Potenciar el treball i l'aprenentatge en xarxa de tots els agents educatius que operen en el territori.
  - Enfortir els vincles entre les famílies i el centre educatiu.
  - Enfortir la xarxa entre centres educatius.
  - Enfortir la relació entre els centres educatius i l'entorn.

A partir dels objectius generals, cada territori definirà els seus **objectius específics**.

3.4. Descripció dels objectius generals

1. Contribuir a la millora de les condicions d'escolarització i a l'èxit acadèmic.

Una de les eines més potents de què disposa el sistema educatiu per garantir la igualtat d'oportunitats i la cohesió social és l'escolaritat obligatòria fins als 16 anys. Per contribuir a millorar les condicions d'escolarització caldrà garantir l'assistència als centres educatius de tots els infants i joves fins als 16 anys i aconseguir que l'oferta educativa de la zona permeti contextos educatius plurals i accessibles en igualtat d'oportunitats.

Així mateix, l'èxit acadèmic condiona de manera directa la igualtat d'oportunitats i les expectatives d'integració laboral i social. Entre els factors que influeixen en l'assoliment de l'èxit acadèmic n'hi ha molts de vinculats a condicions socials, familiars i personals desafavorides. Per tant, reduir desigualtats entre col·lectius ha de ser una prioritat en un sistema educatiu que aposta per les altes expectatives i l'èxit educatiu per a tothom. Cal promoure també, una visió comunitària de la xarxa educativa per tal de reduir desigualtats entre els centres educatius i posar a l'abast de tot l'alumnat una oferta educativa de qualitat.

Per donar resposta a aquest objectiu caldrà impulsar actuacions que desenvolupin les línies d'intervenció següents:

- Incentivació i suport: promoció de l'èxit escolar de tot l'alumnat
- Afavoriment d'actuacions comunitàries per prevenir l'absentisme
- Projecció comunitària de la xarxa educativa

2. Potenciar l'educació en valors, el compromís cívic i la participació dels alumnes en espais de lleure.

Garantir la igualtat d'oportunitats per a tothom va més enllà de garantir la plena escolarització. El respecte i la valoració de la diversitat en el marc d'una política igualitària pel que fa a drets i deures, juntament amb la participació en els diferents espais educatius, desemboquen en el concepte d'equitat.

Un principi bàsic d'equitat i d'inclusió educativa és la participació. "Sentir-se part de" és la primera condició per implicar-se en el procés educatiu. Els plans educatius d'entorn han de promoure la participació de tots els infants i joves, especialment els més desafavorits, en els diferents espais educatius: des de l'aula fins a les activitats

complementàries, les extraescolars i aquelles que s'ofereixen des de diferents àmbits en temps de lleure. Aquestes activitats es poden entendre com a espais òptims de relació que faciliten el coneixement mutu i enforteixen el sentiment de pertinença al territori. D'altra banda, cal destacar la importància de les activitats esportives com a eina d'educació en valors i de cohesió social.

D'altra banda, convé tenir en compte, en els paràmetres de la societat del segle XXI, la importància de la participació i el compromís cívic com a element imprescindible en la formació de la ciutadania activa. És aquella idea que a participar se n'aprèn participant i a ser ciutadà de n'aprèn exercint-ne.

En aquest sentit, és important fomentar els projectes de Servei comunitari, on els joves, amb la finalitat de millorar el seu entorn, realitzen un servei a la comunitat, alhora que aprenen l'exercici actiu de la ciutadania.

Així mateix, cal destacar les accions que desenvolupen les associacions d'educació en el lleure. El seu projecte de transformació social promou de forma explícita el sentit de pertinença, el compromís cívic i l'arrelament al territori. Les associacions d'educació en el lleure, ja siguin orientades des de l'escoltisme o des dels moviments d'esplai, ofereixen, a més a més, un arrelament i una significació important en el nostre moviment associatiu.

Per donar resposta a aquest objectiu caldrà impulsar actuacions que desenvolupin les línies d'intervenció següents:

- Promoció del Servei comunitari
- Incentivació de la participació a les activitats esportives
- Incentivació de la participació en espais de lleure
- Incentivació de l'associacionisme infantil i juvenil

3. Potenciar la implicació de les famílies en l'educació dels fills i la participació en la vida escolar.

Avui, l'èxit educatiu és un repte tan necessari com complex. L'educació és un factor clau per al futur d'un país i ateny tota la societat, però principalment la família i l'escola. En aquest sentit, d'una banda cal reforçar la família com a primer referent educatiu i responsable del creixement i de la formació dels seus fills i, de l'altra, enfortir els vincles entre l'escola i família que permeti una acció coherent i coordinada.

Tanmateix, no podem considerar les famílies ni els centres educatius de manera descontextualitzada. En aquest sentit, sorgeix la necessitat d'estendre la relació família i escola a contextos més amplis, coordinant l'acció dels diferents agents educatius d'un territori en benefici de tots els nois i noies.

Les AMPA tenen un paper destacat en el món associatiu com a element clau per promoure la implicació de les famílies en els centres educatius. És important facilitar la coordinació entre les diferents AMPA a fi de dinamitzar i implicar les famílies en el fet educatiu des d'una perspectiva comunitària.

Per donar resposta a aquest objectiu caldrà impulsar actuacions que desenvolupin les línies d'intervenció següents:

- Promoció de l'acollida a les famílies
- Incentivació de la corresponsabilitat escola-família.
- Promoció de la participació de les famílies
- Promoció de formació de les famílies
- Promoció dels espais de trobada

4. Millorar la presència i l'ús social de la llengua catalana com a llengua compartida i de cohesió, en un marc de respecte i valoració de la diversitat lingüística.

En un entorn cada vegada més multilingüe, la llengua pròpia del país ha de tenir un paper fonamental en la cohesió social. L'existència d'una llengua comuna, que permeti la comunicació entre tots els membres de la societat, és fonamental si es vol evitar la guetització o la compartimentació i garantir la igualtat d'oportunitats. A Catalunya hi ha tres llengües oficials: el català (llengua pròpia del país), l'occità (-aranès- llengua pròpia de l'Aran) i el castellà o espanyol (llengua oficial de l'Estat). Per garantir la igualtat de drets i deures, cal que tota la població de Catalunya sigui capaç d'utilitzar oralment i per escrit tant el català com el castellà (i en el cas de l'Aran caldria afegir l'occità). Per potenciar l'ús de les dues llengües minoritàries i minoritzades -i assegurar-ne un bon coneixement- cal que el català (o l'occità a l'Aran) tingui un ús social preeminent en l'entorn educatiu, tal com estableix el marc legal. A més, cal que també es millori la valoració –i la presència– de totes les llengües que hi ha a la nostra societat com a part del nostre patrimoni. La sensibilització envers la diversitat lingüística és una eina imprescindible per crear ponts entre persones de diferents procedències.

Per donar resposta a aquest objectiu caldrà impulsar actuacions que desenvolupin les següents línies d'intervenció:

- Promoció de l'ús social de la llengua catalana com a llengua compartida i de cohesió
- Promoció de l'accés a les llengües d'origen

5. Potenciar el treball i l'aprenentatge en xarxa de tots els agents educatius que operen en el territori.

L'èxit educatiu és el resultat de les diferents accions educatives que recauen damunt de l'alumne. En aquest sentit, cal una acció coordinada entre els diferents agents implicats en el fet educatiu.

Entenem una xarxa educativa com un conjunt de nodes, d'agents educatius, que interactuen en una acció comunitària orientada a aconseguir l'èxit educatiu. Cal entendre el Pla educatiu d'entorn com una oportunitat per desenvolupar aquesta xarxa on els diferents agents educatius d'un territori col·laboren en un projecte educatiu comú. Per això cal compartir objectius però també cal compartir significats, metodologies i desenvolupar accions coherents i complementàries entre els diferents agents educatius amb la finalitat de garantir l'èxit educatiu de tot l'alumnat.

Per donar resposta a aquest objectiu caldrà impulsar una xarxa organitzada capaç de donar una resposta comunitària i facilitar la creació d'espais de reflexió i treball per àmbits concrets amb la participació de diferents agents d'un territori (centres, administració local, entitats, famílies...). Així mateix, caldrà anar avançant en el desenvolupament dels projectes d'àmbit comunitari (convivència, esports, suport a la tasca escolar, famílies i impuls a la lectura) proposats des de la plataforma organitzativa dels plans educatius d'entorn.

Per donar resposta a aquest objectiu caldrà impulsar actuacions que desenvolupin les següents línies d'intervenció:

- Promoció de la xarxa entre els centres educatius
- Promoció dels vincles entre els centres educatius, les famílies i l'entorn
- Promoció de projectes d'àmbit comunitari.

4. LÍNIES D'INTERVENCIÓ

Per organitzar el desenvolupament del projecte i concretar les actuacions, d'acord amb els objectius plantejats, cal traçar unes línies d'intervenció que l'orientin⁴. Cada territori, segons la seva trajectòria prèvia i la seva situació actual, pot plantejar noves i diverses línies d'intervenció a l'hora d'organitzar el desenvolupament del projecte.

Tanmateix, es plantegen unes línies d'intervenció que responen directament i de forma prioritària als objectius generals del Pla.

4.1. Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 1: Contribuir a la millora de les condicions d'escolarització i a l'èxit acadèmic

1. Incentivació i suport: promoció de l'èxit escolar de tot l'alumnat

Actuacions orientades a proporcionar recursos per a l'acceleració dels aprenentatges i altres accions positives adreçades a reduir desigualtats.

Entre els factors que influeixen en l'èxit escolar, n'hi ha molts de relacionats amb la situació sociocultural i les expectatives familiars. Cal intervenir, doncs, per oferir als infants i joves:

- Espais estructurats complementaris a l'escola que afavoreixin l'adquisició de coneixements, hàbits i actituds per al desenvolupament personal, acadèmic i social (tallers d'estudi assistit)
- Referents joves i adults que puguin emfatitzar i encomanar actituds positives vers el coneixement i l'estudi.
- Actuacions que afavoreixin el suport entre iguals (programes de mentors, servei comunitari)

2. Afavoriment d'actuacions comunitàries per prevenir l'absentisme

Actuacions per contribuir a l'escolarització òptima de tot l'alumnat, per actuar davant l'absentisme escolar i per coordinar tots els serveis i totes les entitats que hi tinguin responsabilitats.

Conèixer les causes de l'absentisme ajudarà a planificar accions preventives. Per això, donada la multifactorialitat de l'absentisme, és convenient plantejar-lo de forma global i integral entre els diferents agents implicats d'un territori. És convenient dur a terme un

---

⁴ [Orientacions i pràctiques de referència per a la realització d'actuacions sostenibles dels PEE](#)

protocol d'absentisme d'àmbit comunitari que contempli actuacions preventives de diagnosi, detecció i intervenció en els casos d'absentisme escolar.

És important sensibilitzar les famílies sobre la seva responsabilitat en l'educació dels seus fills i posar en valor l'escolarització com a eina per garantir la igualtat d'oportunitats i l'èxit educatiu.

3. Projecció comunitària de la xarxa educativa

Actuacions que fomentin el coneixement qualitatiu i l'accés a tota l'oferta educativa, que redueixin desigualtats entre centres educatius i promoguin una visió comunitària.

Les diferències entre centres educatius d'una mateixa zona poden estar marcades per hàbits consolidats, per prejudicis, per moviments demogràfics o per altres circumstàncies. Una forma de trencar aquestes dinàmiques i facilitar la visió d'un servei públic de qualitat seria difondre l'oferta educativa d'una zona com un tot i donar a conèixer una xarxa de centres que comparteixi objectius i projectes educatius.

4.2. Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 2: Potenciar l'educació en valors, el compromís cívic i la participació dels alumnes en espais de lleure.

4. Promoció del Servei comunitari

Actuacions orientades a implicar l'alumnat en la millora de l'entorn alhora que desenvolupa les habilitats i capacitats pròpies de la competència social i ciutadana.

El Servei comunitari és una acció educativa, de caràcter obligatori, recollida en el Decret 187/2015, de 25 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments d'educació secundària obligatòria. Aquesta acció està orientada a desenvolupar la competència social i ciutadana, en què l'alumne, amb la finalitat de millorar el seu entorn, realitza un servei a la comunitat, aplicant els seus coneixements, capacitats i habilitats i s'implica en la construcció d'una societat més justa i cohesionada. En definitiva, aprèn, des de la pràctica, a ser un ciutadà arrelat al seu territori, compromès i responsable.

És important que, en el marc dels plans educatius d'entorn es constitueixin comissions o grups de treball per diagnosticar les necessitats del territori, elaborar propostes d'actuació i valorar-ne els resultats.

5. Incentivació de la participació a les activitats esportives.

Desenvolupament del Pla Català d'Esport a l'Escola per promoure l'activitat física i esportiva com un element integrador que potencia els valors i la convivència.

La finalitat del Pla Català d'Esport a l'Escola (PCEE) és posar a l'abast de tots els alumnes de Primària i de Secundària la pràctica d'activitats físiques i esportives i contribuir, així, a la formació personal i cívica dels infants i joves. Un dels principals objectius d'aquest Pla és incrementar la participació en activitats físiques i esportives en horari no lectiu de l'alumnat dels centres educatius de primària i de secundària, amb una incidència especial en el col·lectiu de noies.

En el cas de les zones on hi hagi Pla educatiu d'entorn, d'acord amb el que estableixen els Documents per a la organització i gestió dels centres, es crearà un grup de treball amb la participació del consell esportiu corresponent i d'altres agents esportius, si escau, que valori i diagnostiqui les necessitats, proposi objectius i actuacions, i faciliti el treball en xarxa.

6. Incentivació de la participació en espais de lleure.

Actuacions orientades a donar a conèixer els espais de lleure del territori i fomentar la participació dels nois i noies en activitats de lleure educatiu i en entitats d'educació en el lleure.

Des dels Plans educatius d'entorn cal donar a conèixer als infants i joves i a les seves famílies els espais de lleure que ofereix el territori i les activitats que organitzen. Només des d'aquest coneixement es podrà impulsar la participació de tots els infants i joves, especialment els més desfavorits, en les activitats que s'ofereixen. Els espais de lleure esdevenen espais de relació i convivència, faciliten la inclusió i la cohesió social, reforcen el sentiment de pertinença, alhora que faciliten contextos que ajuden a l'èxit educatiu.

De manera especial cal posar en valor la capacitat educativa de les entitats d'educació en el lleure (escoltisme, moviments d'esplai) i incentivar la participació de l'alumnat en aquestes entitats en tant que, des del seu projecte educatiu, promouen i reforcen l'assoliment d'objectius propis del PEE com la promoció del compromís cívic i l'arrelament al territori.

7. Incentivació de l'associacionisme infantil i juvenil

Actuacions que afavoreixin la participació dels infants i joves en associacions culturals, cíviqves, esportives i, escolars

L'associacionisme infantil i juvenil és una eina per al desenvolupament personal i social, per a l'arrelament i el sentit de pertinença a un grup i a una societat. És important estimular i promoure oportunitats i espais de participació activa i responsable d'infants i joves en diferents organitzacions, tant del centre com del territori: associacions d'alumnes i ex-alumnes, associacions infantils i juvenils, consell d'Infants i joves...

El model organitzatiu dels plans educatius d'entorn ofereix una bona oportunitat per promoure la implicació dels nois i noies en els diferents nivells participatius de la comunitat educativa: comissions representatives, grups de treball...

4.3. Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 3: Potenciar la implicació de les famílies en l'educació dels fills i la participació en la vida escolar.

8. Promoció de l'acollida a les famílies

Actuacions per proporcionar la informació, orientació i suport necessari a les famílies, especialment a aquelles amb dificultats específiques. Actuacions de centre coordinades i complementàries amb els plans d'acollida municipals i/o comarcals.

El procés d'acollida esdevé un element clau per a la creació de vincles, per establir un bon clima relacional i per afavorir la participació i implicació en el centre de tots els seus membres. S'ha de plantejar com un procés gradual, no restringit a un primer contacte, en què es pugui compartir què es fa al centre, per què i com es fa, i quins són els mitjans de participació de les famílies.

És important que cada família rebi la informació i el suport necessari per respondre a les seves necessitats específiques i per possibilitar l'accés a tots els recursos i serveis amb igualtat d'oportunitats. Aquest fet, té una especial importància en el cas de famílies novingudes que desconeixen el nostre sistema educatiu o en aquelles que, per diverses circumstàncies, es troben allunyades del món escolar. En ambdues circumstàncies caldrà actuar per tal d'aconseguir que puguin ser un referent positiu i col·laborador en l'educació dels seus fills i filles. En aquest sentit, el Departament d'Ensenyament posa a disposició dels centres l'aplicació informàtica "Escola i Família. Junts X l'Educació"⁵, que ofereix orientacions i recursos sobre acollida.

Per donar continuïtat i coherència als diferents processos d'acollida, és convenient que els plans d'acollida de centre es trobin alineats amb el plans d'acollida municipals.

9. Incentivació de la corresponsabilitat escola-família

Actuacions de promoció que facilitin la implicació de les famílies en els processos educatius dels seus fills.

La corresponsabilitat entre el centre i la família en el procés educatiu és un valor associat i un element clau per a l'èxit educatiu dels nois i noies. Cal buscar i aplicar les estratègies adequades perquè l'exercici de la responsabilitat educativa es desenvolupi de manera coherent i coordinada.

Els centres educatius han de facilitar que les famílies trobin l'espai per a poder participar activament en l'educació dels seus fills. La qualitat comunicativa que s'estableix en un centre afavorirà la construcció d'un centre inclusiu i acollidor amb totes les famílies i, alhora, afavorirà l'assoliment d'objectius comuns: l'èxit educatiu i personal de tot l'alumnat i la millora del funcionament del centre. A l'aplicació informàtica "Escola i Família. Junts X l'Educació", s'hi poden trobar orientacions i recursos per acompanyar i orientar la tasca educativa de les famílies i per elaborar la carta de compromís educatiu on centre i famílies es coresponsabilitzen en aquesta missió.

---

⁵ [Escola i Família: Junts X l'Educació](#)

10. Promoció de la participació de les famílies

Actuacions orientades a fomentar la participació de les famílies en la vida escolar.

La Llei d'educació estableix que les mares, els pares o els tutors legals tenen el dret de participar en la vida del centre per mitjà del consell escolar i dels altres instruments de què es dotin els centres en exercici de llur autonomia. D'altra banda, són molts els informes i estudis que associen l'èxit acadèmic i educatiu dels infants i joves amb variables que depenen directament de l'acció i participació de la família en els processos escolars.

Els centres han de definir i difondre entre les famílies els rols i els espais de participació i com accedir-hi, per tal d'afavorir la seva implicació en la vida i en el funcionament del centre. Cal tenir en consideració el paper de les AMPA en la dinamització de la participació de les famílies i potenciar la col·laboració dels equips directius amb aquestes.

11. Promoció de formació de les famílies

Actuacions orientades a donar resposta a les necessitats formatives de les famílies.

Les famílies són les principals responsables de l'educació dels seus fills. El context social és una realitat canviant i com a conseqüència la tasca d'educar es fa cada vegada més complexa. És per aquest motiu que la formació de pares i mares per educar els fills adquireix tot el seu sentit.

Els centres educatius han de facilitar i garantir les vies d'interacció i cooperació de les famílies i promoure accions formatives planificades des del coneixement de la seva realitat i tenint present l'objectiu que es vol assolir de manera que tingui efectes positius, no només en el foment de les seves aptituds i habilitats educatives, sinó també sobre l'acostament de les famílies al centre educatiu i la integració per tal de millorar el funcionament i la qualitat educativa de l'entorn.

Tanmateix, s'ha de considerar la relació entre famílies i escola en contextos que van més enllà del centre educatiu, per la qual cosa cal coordinar l'acció. Planificar, per exemple, una formació conjunta per a les famílies entre els diferents centres d'una mateixa zona permet optimitzar recursos, alhora que dona coherència a l'acció

educativa. En aquest sentit, cal avançar de la dinamització de les AMPA cap a la coordinació entre les AMPA.

12. Promoció dels espais de trobada

Actuacions que promoguin la participació i la interrelació entre infants, joves, adults i gent gran de diversa procedència i condició per afavorir el coneixement mutu i enfortir el sentit de pertinença al territori.

La interacció facilita el coneixement mutu i ajuda a combatre els prejudicis i millora la cohesió. Des del pla educatiu d'entorn, cal promoure espais de trobada que afavoreixin la interrelació i la socialització, de manera que tothom se senti inclòs i protagonista d'un ampli procés socioeducatiu comunitari.

4.4. Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 4: Millorar la presència i l'ús social de la llengua catalana com a llengua compartida i de cohesió, en un marc de respecte i valoració de la diversitat lingüística

13. Promoció de l'ús social de la llengua catalana com a llengua compartida i de cohesió

Accions de sensibilització i de formació que possibilitin contextos d'ús significatiu de la llengua catalana.

Treballar a favor de l'ús de la llengua pot ajudar no únicament a canviar actituds força arrelades que dificulten la normalització del seu ús i de la seva adopció com a llengua de cohesió, sinó també a millorar el respecte i la valoració de totes les llengües i la seva aportació com a patrimoni de la humanitat i com a pont entre les persones de diverses procedències.

Així mateix, el respecte a la diversitat cultural i lingüística passa perquè cadascú valori la seva llengua i la seva cultura. En aquest sentit, les persones del país d'acollida valoren la llengua catalana com un dels trets identitaris més significatius de la nostra societat. La llengua, entesa com a eina bàsica de comunicació quotidiana, esdevé un pont que cohesionava les persones de fora i les del país acollidor. Sense oblidar que en la defensa de la llengua hi ha el respecte i la defensa de la realitat plurilingüe.

En el cas del centre educatiu, convé sensibilitzar el claustre i les AMPA per al foment d'accions que promocionin el seu ús per part de les famílies, fora del context estrictament acadèmic

D'altra banda, els espais d'ús social de la llengua pròpia queden reduïts, sovint, a contextos formals institucionals o a entorns amb poca barreja de procedències socials. Com ja és sabut, per consolidar l'aprenentatge d'una llengua cal practicar-la en contextos significatius, funcionals i, especialment, en entorns directament vinculats a les seves experiències emocionals i lúdiques. Convé que hi hagi una sensibilització per part de tota la comunitat educativa i es produeixin experiències d'interrelació directa entre parlants habituals de la llengua catalana i nous parlants, per tal que aprenguin a relacionar-se fent un ús normal de la llengua. Així doncs, cal impulsar espais públics on la llengua comuna de comunicació sigui el català per facilitar la integració i la cohesió social.

Sentir-se acollit i reconegut per un entorn que valora la diferència, les aportacions i les singularitats culturals, reforça uns valors i una llengua comuna de comunicació, convivència i cohesió.

14. Promoció de l'accés a les llengües d'origen

Accions complementàries per a l'aprenentatge de llengües d'origen.

Les llengües sumen, mai no resten. És important per al desenvolupament personal mantenir el domini de la llengua d'origen ja que l'autoestima augmenta en situar-se en una condició més favorable vers l'aprenentatge perquè el coneixement de diferents llengües facilita l'aprenentatge de qualsevol altra. D'altra banda, fer present la diversitat de llengües que coneixen les persones de la comunitat educativa és un enriquiment que afavoreix la sensibilització per la realitat plurilingüe, facilita els vincles entre les persones de diverses procedències i obre noves oportunitats professionals.

El reconeixement del bagatge cultural i lingüístic esdevé especialment important en el cas d'alumnat i famílies immigrades, ja que facilita l'equilibri emocional i en conseqüència el desenvolupament personal.

Si tenim en compte que a Catalunya hi són presents un gran nombre de llengües, l'aprenentatge de les llengües d'origen en horari extraescolar i obert a tot l'alumnat,

pot representar un increment del capital social, alhora que proporciona un espai idoni i enriquidor de relació i convivència.

4.5. Línies d'intervenció per desenvolupar l'objectiu 5: Potenciar el treball i l'aprenentatge en xarxa de tots els agents educatius que operen en el territori.

15. Promoció de la xarxa entre els centres educatius.

Actuacions per impulsar i potenciar el treball i l'aprenentatge en xarxa entre tots els centres educatius que formen part del Pla Educatiu d'Entorn.

Una xarxa educativa és un conjunt de nodes que interactuen amb la finalitat de donar una resposta global, més eficaç i més eficient que la suma de les actuacions parcel·lades de cadascun dels agents educatius.

Els centres educatius que formen part del PEE són un element imprescindible en la dinamització de la xarxa educativa i per això, és important la seva interacció per tal d'optimitzar i intercanviar estratègies, metodologies o recursos educatius. En aquest sentit cal promoure, a nivell territorial, la creació de grups de treball entre els diferents centres educatius amb la finalitat de crear una xarxa de centres més sòlida i eficaç

16. Promoció dels vincles entre els centres educatius, les famílies i l'entorn

Actuacions participatives que facilitin la vinculació de tots els nodes de la xarxa educativa

Convé posar en valor, els beneficis d'establir relacions de col·laboració i aprenentatge comunitari entre els diferents agents educatius d'un territori per tal de donar una resposta més eficaç i eficient als reptes educatius.

En una xarxa educativa, l'acció educativa la pot desencadenar qualsevol node de la xarxa, tant des de l'educació formal com des de la no formal o la informal (administració, famílies, entitats, centres, etc). En aquest sentit, cal generar espais que possibilitin l'acció i fomentin l'intercanvi entre els seus membres. Així, doncs, és convenient crear grups de treball entre els diferents agents educatius del territori capaços d'elaborar una diagnosi de necessitats, marcar objectius comuns i establir actuacions coordinades i complementàries.

17. Promoció de projectes d'àmbit comunitari (PdAC)

Actuacions per promoure una resposta educativa compartida a les necessitats concretes de l'entorn

Molts dels problemes o situacions que afloren als centres escolars, sovint tenen els seu origen en l'àmbit contextual; cal un abordatge comunitari entre els diversos agents que intervenen en un territori, un plantejament global i integral que doni una resposta comunitària als reptes educatius d'un territori i que articuli les diferents actuacions en un sol projecte.

Des d'aquest plantejament, el Projecte d'Àmbit Comunitari, en el marc del PEE, reflecteix totes les accions que la comunitat educativa, integrada per les comunitats escolars dels centres educatius i tots els agents i entitats educatives de l'entorn, desenvolupen conjuntament sobre un tema en concret (convivència, esports, suport a la tasca escolar, l'impuls de la lectura i família)

4.6. LÍNIES D'INTERVENCIÓ DELS PLANS EDUCATIUS D'ENTORN.

QUADRE RESUM

Objectius generals	Línies d'intervenció relacionades
1. Contribuir a la millora de les condicions d'escolarització i a l'èxit acadèmic:	1. Incentivació i suport: promoció de l'èxit escolar de tot l'alumnat
	2. Afavoriment d'actuacions comunitàries per prevenir l'absentisme
	3. Projecció comunitària de la xarxa educativa
	4. Promoció del servei comunitari
2. Potenciar l'educació en valors, el compromís cívic i la participació dels alumnes en espais de lleure.	5. Incentivació de la participació a les activitats esportives
	6. Incentivació de la participació en espais de lleure
	7. Incentivació de l'associacionisme infantil i juvenil
3. Potenciar la implicació de les famílies en l'educació dels fills i la participació en la vida escolar	8. Promoció de l'acollida a les famílies
	9. Incentivació de la corresponsabilitat escola-família
	10. Promoció de la participació de les famílies
	11. Promoció de formació de les famílies
	12. Promoció dels espais de trobada
4. Millorar la presència i l'ús social de la llengua catalana com a llengua compartida i de cohesió en un marc de respecte i valoració de la diversitat lingüística	13. Promoció de l'ús social de la llengua catalana com a llengua compartida i de cohesió
	14. Promoció de l'accés a les llengües d'origen
5. Potenciar el treball i l'aprenentatge en xarxa de tots els agents educatius que operen en el territori	15. Promoció de la xarxa entre els centres educatius
	16. Promoció dels vincles entre els centres educatius, les famílies i l'entorn
	17. Promoció de projectes d'àmbit comunitari
	<ul style="list-style-type: none"> • Enfortir els vincles entre les famílies i els centres educatius • Enfortir la xarxa entre centres educatius • Enfortir la relació entre els centres educatius i l'entorn

De la missió i visió dels plans educatius d'entorn es desprèn la necessitat d'orientar les diferents actuacions en:

- La millora de l'èxit educatiu de tot l'alumnat
- El desenvolupament de la identitat personal en valors, actituds i habilitats socials en el lleure
- El compromís familiar, cívic i la solidaritat que permet conèixer i participar en la societat actual
- La promoció de la convivència i la cohesió social mitjançant l'educació intercultural basada en l'equitat i el foment de l'ús de la llengua catalana
- El treball i l'aprenentatge en xarxa que permet la continuïtat i la coherència educativa

5. METODOLOGIA

Cercar la continuïtat i la coherència educativa significa, sobretot, mantenir una concordança entre els diferents projectes i les diferents accions educatives d'un territori. Per consegüent, cal mantenir alineats els objectius del Pla educatiu d'entorn amb els del Projecte educatiu de ciutat i articular coordinacions amb els diferents plans presents en el territori com: plans de desenvolupament comunitari, plans d'integració, els que provenen de la Llei de barris ... Així mateix, els projectes educatius de cada centre educatiu també han d'alinejar els seus objectius amb els del Pla educatiu d'entorn al qual pertanyen.

Aquest context de cooperació entre els agents participants no és possible si no som capaços de passar dels interessos particulars als interessos col·lectius i compartits, de crear espais de reflexió comunitària i d'aprenentatge dialògic amb una actitud oberta, crítica i autocrítica.

Així doncs, el Pla educatiu d'entorn ha de ser el resultat d'una nova manera de fer, una nova cultura organitzativa i metodològica que posa la interrelació comunitària en el nucli del seu saber fer. El Pla educatiu d'entorn ha de ser un projecte que transformi la manera d'entendre el fet educatiu i generi una dinàmica d'interacció i d'aprenentatge col·lectiva. Una nova cultura que podem anomenar d'*aprenentatge en xarxa* i transformadora, capaç de millorar el servei educatiu i donar una resposta més eficient als reptes educatius.

6. RECURSOS

Amb l'objectiu d'impulsar aquest canvi cultural i metodològic que suposa entendre el fet educatiu com una acció de corresponsabilitat entre els diferents agents educatius que operen en un territori, el Departament d'Ensenyament posarà a disposició dels plans educatius d'entorn la figura d'un/a assessor/a LIC que actuï d'agent catalitzador i dinamitzador del Pla i l'Ajuntament aportarà la col·laboració tècnica possible per contribuir al bon funcionament del Pla educatiu d'entorn.

6.1 Agents

Pel desenvolupament d'un pla educatiu d'entorn cal la implicació i participació activa de tots els agents educatius del territori. El Pla educatiu d'entorn ha de promoure la participació de tots ells i garantir la seva representació :

- L'administració local
- Els equips directius i els equips docents dels centres educatius
- Els consells escolars de centre
- Els membres dels serveis educatius
- Els membres de la junta de les AMPA dels centres educatius
- Els consells escolars municipals
- Els infants, joves i famílies
- Els professionals dels serveis municipals
- Professionals d'altres departaments de la Generalitat al territori
- El teixit associatiu del barri o municipi
- Entitats culturals, esportives i de lleure

Cal no oblidar que els infants, adolescents i joves no són només destinataris, sinó també membres actius del desenvolupament dels plans educatius d'entorn. Cal comptar, doncs, no només amb les seves necessitats, sinó amb les seves opinions, els seus punts de vista i les seves propostes. Incloure'ls en les estructures participatives formarà part de la seva educació cívica i de la vitalitat dels projectes comunitaris.

D'altra banda, si bé és necessària la implicació de tots els agents educatius, és especialment rellevant el paper dels centres educatius com a principal element socialitzador i l'únic espai compartit per tots els infants i joves. En aquest sentit, per tal de reforçar la implicació dels centres en els plans educatius d'entorn, és oportú impulsar i promoure, en el si del Consell escolar, **una Comissió de Pla educatiu d'entorn** al centre que tingui representació dins l'estructura dels equips directius dels centres.

Objectius de la Comissió del Pla educatiu d'entorn:

1. Potenciar el treball i aprenentatge en xarxa amb els altres centres de l'entorn per alinear objectius i cercar col·laboracions per tal de mantenir una línia contínua i coherent.
2. Alinear el Projecte educatiu de centre amb el projecte comú del Pla educatiu d'entorn.
3. Garantir la continuïtat i coherència entre les actuacions i els valors que es treballen al centre i els de la resta d'activitats de l'entorn: esportives, artístiques, culturals i de lleure.

4. Dinamitzar actuacions de la comunitat educativa relacionades amb el Pla educatiu d'entorn.
5. Facilitar la participació de la comunitat escolar en les comissions del Pla educatiu d'entorn i la coordinació amb els agents i les entitats que hi desenvolupin actuacions.
6. Estimular la participació de l'alumnat, del professorat i de les famílies en les actuacions i activitats del Pla educatiu d'entorn.
7. Potenciar el treball i l'aprenentatge en xarxa amb el teixit associatiu i corporatiu de la localitat per aconseguir la continuïtat i coherència educativa i fomentar la integració social de l'alumnat i de les seves famílies.
8. Coordinar-se i col·laborar amb les entitats d'educació en el lleure més properes i facilitar, si escau, els recursos i instal·lacions del centre per al desenvolupament de les seves activitats.
9. Facilitar l'obertura del centre i els espais i recursos necessaris per al desenvolupament de les activitats incloses en el Pla educatiu d'entorn, propiciant la participació de tot l'alumnat, amb una cura especial per a l'alumnat amb més necessitats.
10. Fer conèixer a la comunitat local les actuacions del centre respecte als objectius del Pla educatiu d'entorn.
11. Fomentar la participació dels membres de la comunitat escolar en els processos d'avaluació i de presa de decisions del Pla educatiu d'entorn.
12. Aprofitar la força de la xarxa educativa per difondre experiències innovadores i pràctiques de referència.

I per últim, assenyalar la importància de la col·laboració i la participació del voluntariat i del monitoratge en l'execució dels plans educatius d'entorn. Per això, cal que aquest sector gaudeixi d'una formació prèvia a la seva implicació que els situï en els objectius del Pla educatiu d'entorn i també els doni estratègies per poder dur a terme la seva actuació en les millors condicions. Així mateix, per tal d'optimitzar la seva participació cal facilitar la seva presència en els diferents espais de reflexió i treball.

6.2 Estructura organitzativa

Un Pla educatiu d'entorn és un model obert que parteix de les realitats locals, per tant, cada localitat o zona l'ha d'adequar a les seves necessitats i a la seva pròpia estructura

organitzativa, sense desvirtuar-ne el caràcter participatiu i el lideratge, que comparteixen l'Ajuntament i el Departament d'Ensenyament.

Com a criteri general, és important tenir present el fet de no duplicar estructures en el territori, per la qual cosa s'ha d'aprofitar i potenciar els consells escolars municipals com a òrgans de dinamització educativa.

La diversitat de models d'estructura no ha de dificultar, però, el desenvolupament de tres aspectes fonamentals:

La representativitat – per propiciar la participació i que tothom se senti que en forma part.

L'operativitat – per fer efectiu i eficaç el desenvolupament del Pla.

La reflexió i l'aprenentatge comunitari – per compartir significats, propiciar el diàleg, la detecció de necessitats i una proposta d'actuacions comunitària .

Comissions participatives o grups de treball. Grups formats per diferents agents educatius que interactuen i reflexionen sobre un tema específic per diagnosticar necessitats, elaborar propostes d'actuacions i valorar-ne els resultats. No són grups de gestió. La reflexió, igual que l'aprenentatge, exigeix temps i actitud de diàleg.

Per articular l'acció d'aquests grups amb la resta de l'acció del Pla, la figura del coordinador/a és imprescindible. El coordinador/a serà el responsable de vehicular les propostes a les comissions de gestió i de decisió oportunes.

Els plans educatius d'entorn establiran les comissions participatives o grups de treball dels àmbits que considerin necessaris, i aprofitar, si escau, les plataformes ja existents al territori.

Comissió operativa. És l'espai on es fa possible que el Pla funcioni i es dinamitzi. No és un òrgan decisor, és un òrgan de gestió.

Li correspon coordinar i dinamitzar el treball de les comissions participatives, assegurar la coherència de les actuacions amb els objectius establerts i fer possible que les decisions institucionals es concretin i es realitzin.

Ha d'elaborar el pla d'actuació i la memòria de cada curs a partir de les propostes de les comissions i de les prioritats establertes que presenta a la Comissió representativa-institucional per a la seva aprovació.

Aquesta Comissió la formen aquelles persones que designi la Comissió representativa-institucional així com el membre que l'haurà de coordinar. Pot estar formada pels

tècnics que aporten el Departament d'Ensenyament i l'Ajuntament, un representant dels centres educatius, de les AMPA, de l'alumnat, i d'algun dels agents socials en representació de les associacions i entitats del sector. Convé, però, que tingui un nombre reduït de membres perquè sigui realment eficaç.

Comissió representativa-institucional. És l'òrgan de decisió. Acull els representants de les diferents entitats, associacions i organismes que participen en el Pla educatiu d'entorn (Ajuntament, Departament d'Ensenyament i altres departaments o institucions).

En aquesta Comissió és on es fixen les grans orientacions del Pla, se'n fa el seguiment i s'aprova el projecte marc, el pla d'actuacions i la memòria de cada curs. També és on es decideix la composició de la comissió operativa i les comissions participatives.

La presideix l'alcalde/essa o regidor/a en qui delegui, i actua com a vicepresident/a el director/a dels Serveis Territorials d'Ensenyament (Consorti d'Educació de Barcelona, en el cas de Barcelona) o la persona en qui delegui.

Sense desvirtuar el caràcter participatiu i el lideratge compartit entre l'Ajuntament i el Departament d'Ensenyament, cada Pla educatiu d'entorn, a partir de la seva realitat, adequarà l'estructura organitzativa d'aquesta Comissió a les seves necessitats.

És important disposar del suport d'una eina telemàtica que faciliti la comunicació i la participació entre les diferents comissions i agents per ajudar a compartir el coneixement i a difondre informacions, decisions i actuacions.

6.3 Recursos econòmics

Per donar suport al desenvolupament del Pla educatiu d'entorn, el Departament d'Ensenyament i els ajuntaments aportaran, si escau, els recursos econòmics disponibles que, en tot cas, s'hauran de concretar en una addenda econòmica .

7. ABAST TERRITORIAL

A l'hora de definir l'abast territorial d'un Pla educatiu d'entorn cal tenir en compte tres aspectes:

- Que es pugui garantir la coherència i la continuïtat educativa de l'alumnat.
- Que el Pla educatiu d'entorn estigui emmarcat en un mateix projecte global de ciutat. Això no treu, que en determinades circumstàncies, sigui

recomanable la focalització de la intervenció en alguns barris o zones específiques.

- Que la complexitat de la gestió que suposa sigui assumible, alhora que respecti els objectius del Pla.

Per assegurar la continuïtat i coherència educativa de 0 a 18 anys, és necessari que les dimensions mínimes d'un pla educatiu d'entorn siguin almenys d'una línia d'escolarització: un centre d'educació infantil i primària i un centre d'educació secundària.

Per altra banda, el desenvolupament de plans educatius d'entorn en contextos de dimensions excessivament grans dificulta el desenvolupament, la implicació i el compromís dels agents educatius que hi participen, i suposa, a més, un afegit de complexitat en la gestió. És aconsellable, per tant, situar el sostre màxim de dimensions d'un pla educatiu d'entorn en les 11 línies d'escolarització d'ESO, amb les línies d'educació infantil i primària que li corresponen. El nombre total de nois i noies que ha d'atendre no hauria de superar els 4.500-5.000 alumnes. En qualsevol cas, els límits màxims i mínims han de respondre a criteris d'operativitat i efectivitat de les xarxes establertes.

En aquest sentit, cal preveure que en municipis grans el desenvolupament del Pla educatiu d'entorn haurà de concretar-se en sectors o subplans que suposin un nombre abordable de població escolar. Així mateix, és important assegurar la coordinació entre aquests sectors en el marc d'un projecte comú de ciutat.

D'altra banda, en el cas de municipis petits on no hi hagi centres d'educació secundària, cal promoure la intermunicipalització del Pla educatiu d'entorn per poder cobrir tota la franja educativa obligatòria.

Proposem tres models diferents de Pla educatiu d'entorn:

PEE	ÀMBIT	CARACTERÍSTIQUES
Modalitat A	Local (localitat fins a 50.000 habitants)	1 únic PEE per a tot el municipi coherent amb el Projecte educatiu de ciutat.
Modalitat B	Localitat gran (localitat de més de 50.000 habitants)	1 PEE focalitzat en un barri i alineat amb el Projecte educatiu de ciutat.
Modalitat C	Intermunicipal (localitats amb un baix nombre de població)	1 PEE intermunicipal (Projecte educatiu comú entre les diferents localitats)

És important que les delimitacions territorials dels plans educatius d'entorn coincideixin amb la resta de les delimitacions territorials dels diferents agents que intervenen en un territori (zones d'inspecció, zones d'escolarització,...) per optimitzar els recursos, afavorir la coordinació i extreure'n millors resultats.

8. DESENVOLUPAMENT D'UN PLA EDUCATIU D'ENTORN

La implantació d'un pla educatiu d'entorn demana un procés que asseguri la implicació de tots els agents educatius que han de participar-hi.

A l'inici del Pla educatiu d'entorn és el moment de fer una diagnosi compartida per definir les necessitats i objectius, proposar les línies d'actuació i establir les coordinacions necessàries. Aquest fet fa necessari definir, en el procés d'implantació d'un pla educatiu d'entorn, diverses fases:

8.1. Fase de formalització:

La comunitat educativa i les entitats municipalistes manifesten al director/a dels Serveis Territorials la voluntat d'iniciar un treball comunitari que es reflecteix en la petició de formar part del col·lectiu de plans educatius d'entorn. Els Serveis Territorials faciliten als Serveis Centrals del Departament d'Ensenyament aquesta demanda i s'aprova la sol·licitud de concessió d'un pla educatiu d'entorn. Aquesta fase culmina amb la

signatura del conveni de col·laboració entre el Departament d'Ensenyament i l'Ajuntament.

8.2. Fase d'inici:

Es tracta de concretar la implicació i la participació de tots els agents i totes les entitats del territori en el projecte. És important que tothom conegui en què consisteix un pla educatiu d'entorn, què pretén i com s'ha de desenvolupar.

Durant aquesta fase cal assegurar:

a. La sensibilització. No hi ha possible transformació cultural si les persones implicades no veuen la necessitat de canvi. Els plans educatius d'entorn són una iniciativa de transformació cap a una nova forma de treballar el fet educatiu, més enllà dels centres, amb interacció comunitària, compartint significats i objectius entre els diferents agents educatius. El grau d'èxit del Pla educatiu depèn, en gran mesura, que els seus participants comparteixin aquesta visió, en vegin la necessitat i es comprometin amb aquest projecte.

b. La diagnosi. Detectar les necessitats del territori de manera conjunta i compartida entre tota la comunitat educativa. Aquesta diagnosi ha de permetre l'elaboració d'un projecte amb uns objectius específics i unes línies d'intervenció que responguin a unes necessitats reals i sentides. També ha d'ajudar a proporcionar un major compromís dels diferents agents amb el projecte.

c. El mapa de recursos. Anàlisi acurada de les disponibilitats del territori pel que fa als recursos existents per part de cada una de les entitats i agents que hi participen i les relacions establertes entre cadascun dels participants.

d. Acords de compromís. Recollida dels acords de compromís de tots els agents implicats en el Pla educatiu d'entorn: relació dels acords d'adhesió al Pla, del compromís de participació, de difusió dels seus principis, de dinamització i seguiment de les actuacions, etc. per part del màxim nombre d'agents implicats en el projecte comunitari (partits polítics, serveis educatius, consells escolars dels centres educatius, consells escolars municipals, associacions d'alumnat, associacions de mares i pares, associacions i entitats educatives del municipi...)

e. Elaboració del projecte marc. Elaboració d'un projecte marc on s'especifiquin els objectius propis del Pla educatiu d'entorn relacionats amb els objectius generals marcats pel Departament d'Ensenyament, els indicadors de

valoració del projecte, les línies d'intervenció pròpies, la relació amb altres projectes en xarxa, l'organització i el funcionament, la xarxa de participants, etc.

f. La definició i constitució de l'estructura organitzativa. És important que el Pla educatiu d'entorn orienti els mecanismes de participació, representació, reflexió i gestió del conjunt de la comunitat educativa a aconseguir els seus objectius estratègics i s'organitzi en estructures àgils i eficaces. **(Veure apartat 6.2 Estructura organitzativa).**

Així mateix, cal un estudi acurat dels projectes i de les plataformes existents a la zona i als centres educatius per fer l'encaix amb el Pla educatiu d'entorn i buscar una acció sinèrgica a partir de coordinar i crear grups de treball des de les estructures existents i evitar que ningú se senti ignorat o rebutjat.

g. La difusió i la formació de tots els agents educatius. Cada un dels col·lectius implicats ha de difondre entre els seus membres el projecte i objectius del Pla educatiu d'entorn i ha d'establir i fer conèixer els mecanismes de participació i representativitat que permetran que tothom hi pugui fer sentir la seva veu i garantir les seves aportacions al projecte comú. Aquesta sensibilització i formació de tots els agents que hi intervenen és prioritària per assegurar la interiorització dels objectius, la participació i el compromís explícit en el procés.

h. Avaluació inicial. Cal obtenir, ja des del mateix moment d'inici del Pla educatiu d'entorn, una instantània que ens permeti, més tard, fer la comparació amb els resultats posteriors obtinguts.

8.3. Fase de desenvolupament:

Un cop constituïdes les plataformes estructurals, definits els objectius específics i les línies d'intervenció, caldrà passar a la fase de desenvolupament del projecte.

- a. Concreció del projecte anual d'actuacions.** Cada Pla educatiu d'entorn, amb la participació de tots els agents educatius, acorda i planifica el disseny d'una sèrie d'actuacions per donar resposta als objectius que s'han prioritzat. Aquest projecte d'actuacions ha de ser aprovat per la Comissió representativa-institucional.
- b. Aplicació del projecte d'actuacions.** Es posen en marxa les actuacions i se'n fa el seguiment.

9. AVALUACIÓ

L'avaluació del Pla educatiu d'entorn l'entenen com un procés necessari per a la millora constant i que forma part del propi desenvolupament del projecte. És un procés amb caràcter cíclic i constant que evoluciona a partir de la reflexió sobre els resultats de les actuacions, els processos realitzats i l'assoliment dels objectius.

Un procés d'avaluació requereix, en el seu desenvolupament, dos punts de vista complementaris: l'intern i l'extern. L'avaluació interna estarà formada per l'avaluació inicial, la memòria anual, l'avaluació de procés al cap de tres anys i una última avaluació final o d'impacte al cap de sis anys.

9.1. Avaluació inicial

Ha de detectar les necessitats educatives i socials que hi ha al municipi en el moment que s'inicia el Pla educatiu d'entorn. Disposa d'un instrumental analític (indicadors) construït sobre els objectius dels plans educatius d'entorn que permet realitzar, mitjançant una actualització periòdica (inici, mig i final del PEE), avaluacions progressives de la implementació dels corresponents programes d'actuacions del Pla educatiu d'entorn. Els resultats d'aquesta avaluació serviran com a referent per a l'avaluació de procés i l'avaluació final o d'impacte.

- **Memòria anual**

Es fa en finalitzar cada curs escolar per reflexionar sobre el funcionament del Pla educatiu d'entorn, comprovar el grau d'assoliment dels objectius planificats i plantejar propostes de millora sobre les quals es planificarà el Projecte d'actuacions del curs següent. Aquesta memòria anual ha de ser aprovada per la Comissió representativa-institucional.

9.2. Avaluació de procés

Aquesta eina, prevista per a la meitat del conveni del Pla educatiu d'entorn, vol ser un moment de reflexió compartit i participat per tal de fer els canvis necessaris en el rumb del Pla de manera que s'assoleixin al màxim els seus objectius. És a dir, es pretén reflexionar des d'una perspectiva que tingui en compte el passat, el present i el futur a partir d'una visió retroactiva *-què vam fer?, què hauríem d'haver fet?-*, d'una visió interactiva *-què estem fent?-* i d'una visió proactiva *-què farem?-*

Aquesta avaluació ha de permetre comparar els impactes i canvis tant a nivell substantiu, com relacional i cultural del projecte.

9.3. Avaluació final

Valorar el grau d'impacte. Com, de quina manera i fins a quin punt la realitat educativa de la zona d'influència del Pla educatiu d'entorn ha estat transformada.

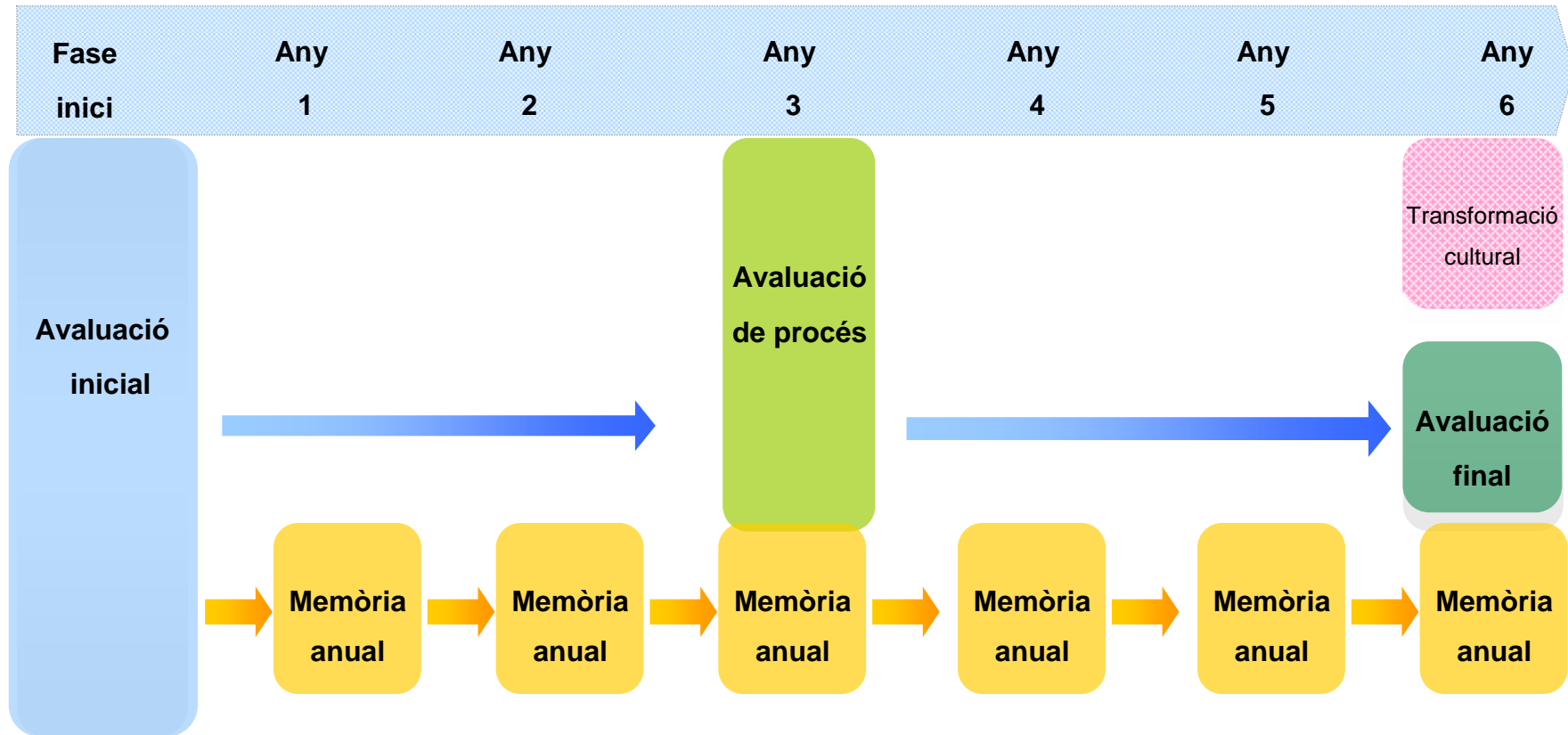
Aquesta avaluació té dues finalitats:

- Conèixer, mitjançant una comparativa amb els resultats de la fase inicial, quin és l'impacte sobre l'èxit educatiu i la cohesió social i sobre cadascun dels objectius generals dels plans educatius d'entorn.
- Reflexionar sobre la situació i planificar les línies de continuïtat del treball educatiu endegat en el territori d'una manera sostenible.

Els plans educatius d'entorn es conceben com un procés social i comunitari que es construeix des de la transparència i el coneixement compartit. Alhora, aquesta perspectiva de transparència, quan es planteja en un context de recursos públics aportats tant per la Generalitat com pels ajuntaments, remet a una necessària rendició de comptes que estableix, clarament, de quina forma s'han emprat aquests recursos. En aquest sentit, el Departament d'Ensenyament afavorirà el desenvolupament d'avaluacions externes.

Estructura dels moments

d'avaluació

10. BIBLIOGRAFIA

- Bauman, Z (2007) **Tiempos líquidos**. Barcelona. Tusquets
- [Consejo europeo de Lisboa marzo 2000](#) Web Parlament Europeu
- [Dades generals dels plans educatius d'entorn](#) Departament d'Ensenyament Generalitat de Catalunya
- [Escola i Família: Junts X per l'Educació](#) Departament d'Ensenyament Generalitat de Catalunya
- [Indicadors generals d'avaluació](#) Departament d'Ensenyament Generalitat de Catalunya set – 2012
- [Llei d'educació LLEI 12/2009, del 10 de juliol](#) Departament d'Ensenyament Generalitat de Catalunya
- [Orientacions i recursos sobre l'acollida](#) Projecte de convivència i èxit educatiu octubre-2016 Departament d'Ensenyament Generalitat de Catalunya
- [Projecte de convivència de centre](#) Departament d'Ensenyament Generalitat de Catalunya
- [Relanzamiento de la estrategia de Lisboa \(2005\)](#) Web Unió Europea.
- [Resolució de conflictes](#) Departament d'Ensenyament Generalitat de Catalunya set-2014
- [Valors i actituds](#) Departament d'Ensenyament Generalitat de Catalunya